

Varkenshouderij in niet-concentratiegebieden

Regionale gegevens

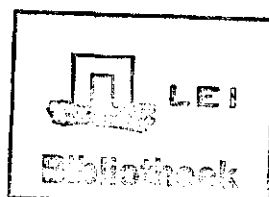
J.J. de Vlieger
R. Janzen
P. Rijk

Projectcode 62418

Februari 2001

Notitie 01.02

LEI, Den Haag

Sign : L34-01.02

Ex. no: A

ISBN : 1606613

0000 0841 3672

© LEI, 2001

Vermenigvuldiging of overname van gegevens:

- toegestaan mits met duidelijke bronvermelding
- niet toegestaan

Op al onze onderzoeksopdrachten zijn de Algemene Voorwaarden van de Dienst Landbouwkundig Onderzoek (DLO-NL) van toepassing. Deze zijn gedeponereerd bij de Kamer van Koophandel Midden-Gelderland te Arnhem.

Inhoud

	Blz.
1. Inleiding	7
2. Bedrijfskenmerken	9
3. Mestafzet	13
4. Ruimtelijke problemen	17
4.1 Samenvatting beleid EHS	17
4.2 Voorschriften en bebouwingsbepalingen	19
4.3 Wijzigings-, uitwerkings- en vrijstellingsbepalingen	20
4.4 Mogelijkheden voor nieuwvestiging in Streekplannen	21
4.5 Mogelijkheden voor hervestiging in Streekplannen	23
4.6 Mogelijkheden voor uitbreiding in streekplannen	24
4.7 Mogelijkheden voor het oprichten van een neventak in Streekplannen	25
4.8 Hervestiging in bestemmingsplannen	26
4.9 Uitbreidingsmogelijkheden in bestemmingsplannen	27
4.10 Mestopslag in bestemmingsplannen	32
4.11 Neventak in bestemmingsplannen	35
4.12 Nieuwvestiging in bestemmingsplannen	38
4.13 Toekomstverwachtingen (enquête-uitspraken)	40
5. Gesloten bedrijven	42
Literatuur	47

1. Inleiding

Deze notitie bevat nadere gegevens per regio van de studie naar de varkenshouderij in niet-concentratiegebieden. Voor de interpretatie van de gegevens wordt verwezen naar publicatie *Varkenshouderij in niet-concentratiegebieden: op weg naar duurzaamheid* (LEI-publicatie nr. 2.01.01).

De vakgroepen varkenshouderij van de NLTO en de WLTO hebben gesteund door de vakgroep varkenshouderij van de LTO het initiatief genomen om te komen tot een invulling van het besluit van de Tweede Kamer (motie Blaauw). Deze motie had betrekking op de vraag binnen welke aanvullende voorwaarden de varkenshouderij zich in de niet-concentratiegebieden duurzaam kan ontwikkelen. De vakgroepen hebben het LEI gevraagd onderzoek te doen naar de mogelijkheden voor structuurversterkende maatregelen voor de varkenshouderij in niet-concentratiegebieden. Het onderzoek moest zich toespitsen op de wijze waarop de maatregelen passen in het kader voor ruimtelijke ordening, de wijze van afstemming van de productie van fokzeugen, vleesbiggen en vleesvarkens op elkaar en de wijze waarop de varkenshouderij uitgaande van het recent ontwikkelde mestbeleid kan komen tot een verantwoorde afzet en/of verwerking van de mest.

De benodigde gegevens zijn verzameld via een aselechte steekproef onder 300 varkenshouders. Daarnaast is gebruik gemaakt van gegevens uit de landbouwtelling 1999 van het CBS. Verder zijn de streekplannen van de relevante provincies en een 25-tal bestemmingsplannen van gemeenten uit die provincies geanalyseerd. Ten slotte is in een aantal workshops met varkenshouders en akkerbouwers gesproken over de problemen ten aanzien van de afzet van mest en mogelijke oplossingsrichtingen.

2. Bedrijfskenmerken

Tabel 2.1 *Verdeling van de dieren naar de bedrijven met varkens in de niet-concentratiegebieden*

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zee- land	Zuid- Limburg	Totaal
Totaalaantal varkens	136.363	330.741	466.995	65.153	522.301	37.603	205.943	296.986	65.392	2.129.386
Waarvan										
Biggen tot 20 kg bij de zeug	19.039 14%	55.685 17	74.002 15%	9.202 14%	90.127 17%	7.170 19%	15.057 7%	49.171 17%	12.382 19%	331.833 15%
Biggen tot 20 kg niet meer bij de zeug	29.792 22%	80.658 24%	105.899 23%	10.037 15%	127.789 24%	6.728 18%	20.658 10%	70.129 24%	19.628 30%	471.317 22%
Opfokzeugen en beertjes tot 50 kg	280 0%	3.131 1%	2.779 1%	51 0%	3.555 1%	562 1%	236 0%	3.663 1%	496 2%	14.754 1%
Opfokzeugies en beertjes vanaf 50 kg	743 0%	3.341 1%	4.226 1%	294 0%	5.381 1%	1.342 4%	300 0%	3.404 1%	996 2%	20.027 1%
Fokberen niet dekrijp	-	29 0%	70 0%	-	-	-	4 0%	529 0%	3 0%	643 0%
Fokberen dekrijp	184 0%	414 0%	558 0%	57 0%	663 0%	59 0%	125 0%	266 0%	68 0%	2.395 0%
Zeugen bij biggen	2.007 1%	6.210 2%	7.593 2%	865 1%	8.991 2%	679 2%	1.524 1%	5.273 2%	1.219 2%	34.361 2%
Zeugen gedekt	10.211 7%	27.247 8%	32.870 7%	3.234 5%	37.261 7%	3.043 8%	6.765 3%	21.035 7%	4.847 7%	146.513 7%
Zeugen gust	571 0%	1.436 0%	1.171 0%	295 0%	1.467 0%	124 0%	403 0%	793 0%	311 0%	6571 0%
Vleesvarkens tot 50 kg	35.093 26%	70.534 21%	124.668 27%	20.857 32%	91.930 18%	7.376 20%	73.106 35%	52.489 18%	10.363 16%	486.326 23%
Vleesvarkens vanaf 50 kg	40.443 30%	82.056 25%	113.151 24%	20.261 31%	155.137 30%	10.520 28%	87.765 43%	90.234 30%	15.079 23%	614.646 29%

Tabel 2.2 *Aantallen bedrijven fokzeugen of vleesvarkens in niet-concentratiegebieden naar de aanwezigheid van andere diersoorten*

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Zuid- Limburg	Totaal
Bedrijven										
Waarvan met	178	554	591	142	934	80	665	284	52	3.480
Opfok en melkvee	37	40	41	21	51	69	51	45	21	46
Vlees- en weidevee	7	16	5	13	21	38	17	32	10	17
Paarden en pony's	10	26	27	6	25	3	5	31	13	20
Vleeskalveren					1		8			2
Schape	23	31	13	2	39	43	63	15	10	33
Geiten		3			11	15	1	6	6	4
Vleeskuikens			1					4		0
Leghennen		8			1	19	2			2
Konijnen		8								1
Ouderdieren vleesrassen				6					8	0

Tabel 2.3 *Omvang van de bedrijven met fokzeugen in niet-concentratiegebieden naar aantal nge*

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Zuid- Limburg	Totaal
Bedrijven	76	239	288	48	339	44	209	132	33	1.409
Waarvan met	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
< 20 nge	-	-	-	-	12	-	41	-	-	9
20 - 39 nge	9	7	15	-	9	27	-	-	-	8
40 - 69 nge	21	25	28	29	19	18	43	16	30	25
70 - 99 nge	34	35	15	32	19	30	-	16	43	20
> 100 nge	36	34	42	39	41	25	16	68	27	35

Tabel 2.4 *Omvang van de bedrijven met vleesvarkens in niet-concentratiegebieden naar aantal nge*

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Zuid- Limburg	Totaal
Bedrijven	150	503	521	128	837	55	618	236	48	3.096
Waarvan met	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
< 20 nge	7	22	5	2	22	-	27	-	-	16
20 - 39 nge	-	17	5	-	12	-	2	5	-	8
40 - 69 nge	33	18	28	27	18	64	24	15	22	22
70 - 99 nge	5	23	23	27	16	11	18	22	36	19
> 100 nge	55	19	39	44	32	25	29	58	42	34

Tabel 2.5 *Verdeling van de bedrijven met fokzeugen naar NEG-type in de niet-concentratiegebieden*

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Zuid- Limburg	Totaal
Bedrijven	76	239	288	48	339	44	209	132	33	1.409
Waarvan										
Akkerbouw	-	-	3	-	-	-	-	-	-	1
Tuinbouw	-	-	3	-	-	-	-	-	-	1
Graasdier	-	38	28	42	31	52	83	-	24	35
Hokdier	55	54	41	10	32	30	17	67	76	40
Gewascombinaties	11	-	-	27	-	-	-	-	-	1
Veecombinaties	9	8	16	-	29	18	-	26	-	15
Gewas/veecombinaties	25	-	10	21	8	-	-	7	-	7

Tabel 2.6 *Verdeling van de bedrijven met vleesvarkens naar NEG-type in de niet-concentratiegebieden*

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Zuid- Limburg	Totaal
Bedrijven	150	503	521	128	837	55	618	236	48	3.096
Waarvan										
Akkerbouw	6	-	8	42	3	-	5	14	19	7
Tuinbouw	-	-	2	-	-	-	-	-	-	0
Blijvende teelt	-	-	-	-	2	-	-	-	-	0
Graasdier	31	27	29	13	36	51	65	11	23	36
Hokdier	33	47	29	7	17	29	14	46	54	27
Gewascombinaties	-	3	-	27	-	-	4	-	-	2
Veecombinaties	15	20	20	-	30	20	13	-	-	19
Gewas/veecombinaties	15	3	12	11	12	-	1	29	4	9

Tabel 2.7 *Indeling van de bedrijven met fokzeugen in niet-concentratiegebieden naar aantal gve graasdieren per hectare*

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Zuid- Limburg	Totaal
Bedrijven	76	239	288	44	339	44	209	132	33	1.409
Waarvan met										
< 2gve	80	55	73	76	55	64	18	86	94	60
2-2,5 gve	-	21	11	24	7	9	59	3	6	18
2,5 - 4 gve	-	24	14	-	28	-	23	7	-	18
4 - 8 gve	9	-	2	-	9	27	-	4	-	4
>= 8 gve	11	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Geen grond	-	-	-	-	1	-	-	-	-	0

Tabel 2.8 *Indeling van de bedrijven met vleesvarkens in niet-concentratiegebieden naar aantal gve graasdieren per hectare*

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Zuid- Limburg	Totaal
Bedrijven	150	503	521	128	837	55	618	236	48	3.096
Waarvan met										
< 2gve	49	64	73	96	56	36	56	85	86	64
2-2,5 gve	24	14	15	2	18	54	26	2	4	17
2,5 - 4 gve	7	17	10	-	14	5	17	13	-	13
4 - 8 gve	7	-	1	2	8	-	-	-	6	3
>= 8 gve	5	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Geen grond	7	5	1	-	4	5	1	-	4	3

Tabel 2.9 *Verdeling van de bedrijven met fokzeugen in niet-concentratiegebieden naar de leeftijd van het oudste bedrijfshoofd*

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Zuid- Limburg	Totaal
Bedrijven	76	239	288	48	339	44	209	132	33	1.409
Waarvan										
20- 40 jaar	23	19	10	8	7	7	57	10	16	18
40 - 50 jaar	34	14	18	24	47	40	13	14	42	26
50 - 65 jaar	36	67	58	64	31	44	9	68	42	45
>= 65 jaar	7	-	14	4	15	9	21	8	-	11

Tabel 2.10 *Verdeling van de bedrijven met vleesvarkens in niet-concentratiegebieden naar de leeftijd van het oudste bedrijfshoofd*

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Zuid- Limburg	Totaal
Bedrijven	150	503	521	128	837	55	618	236	48	3.096
Waarvan										
20- 40 jaar	8	23	22	8	21	7	22	12	21	20
40 - 50 jaar	24	27	22	41	40	45	34	33	27	32
50 - 65 jaar	65	50	38	45	38	35	28	44	52	40
>= 65 jaar	3	-	18	6	1	13	16	11	-	8

Tabel 2.11 *Verdeling van de bedrijven met fokzeugen van bedrijfshoofd ouder dan 50 jaar in de niet-concentratiegebieden naar de plaats waar de eventuele opvolger werkt*

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Zuid- Limburg	Totaal
Bedrijven	76	239	288	48	339	44	209	132	33	1.409
Waarvan										
Jonger dan 50 jaar	57	33	28	32	54	47	70	24	58	44
- geen baan	36	60	49	9	35	37	25	35	33	84
- eigen bedrijf	7	-	17	27	11	16	5	41	9	13
- ander bedrijf			3	17						1
- elders		5		15						1
- studerend		2	3							1

Tabel 2.12 *Verdeling van de bedrijven met vleesvarkens van bedrijfshoofden van 50 jaar en ouder in de niet-concentratiegebieden naar de plaats waar de opvolger werkt*

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Zuid- Limburg	Totaal
Bedrijven	150	503	521	128	837	55	618	236	48	3.096
Waarvan										
Jonger dan 50 jaar	32	50	44	49	61	52	56	45	48	52
- geen baan	44	36	24	34	19	19	21	43	25	26
- eigen bedrijf	14	8	19	9	18	20	7	12	15	13
- ander bedrijf	3		4	2	2	5	13			4
- elders		5	5	6			2		12	3
- studerend	7	1	4			4	1			2

3. Mestafzet

Tabel 3.1 Mestproductie op bedrijven met varkens in niet-concentratiegebieden naar de bijdrage daarin van vlees- en fokvarkens

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Zuid- Limburg	Totaal
Totaal	164.098	592.563	802.534	137.251	1.095.339	92.063	784.137	425.676	81.469	4.175.130
Waarvan van Vleesvarkens	51	29	32	36	35	26	25	27	33	29
Fokvarkens	34	25	23	20	32	23	6	28	47	21

Tabel 3.2 Bedrijven met fokzeugen in niet-concentratiegebieden naar de bestemming van de mest

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Zuid- Limburg	Totaal
Aantal dieren	13.691	32.353	38.086	4.590	52.005	3.786	9.156	26.848	7.506	188.023
Waarvan met	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Eigen grond	37	33	39	60	39	59	31	24	23	36
Grond anderen	63	57	61	34	46	41	69	75	76	58
Mestafzetorg		2		6	15			1	1	5
Verwerkingsb.										
Export										
Overig		8								1

Tabel 3.3 Bedrijven met vleesvarkens in niet-concentratiegebieden naar de bestemming van de mest

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Zuid- Limburg	Totaal
Aantal dieren	96.281	164.311	256.305	40.158	299.947	18.986	170.753	168.276	30.848	1.245.864
Waarvan met										
Eigen grond	54	26	50	83	26	27	57	31	32	40
Grond anderen	47	64	50	17	63	73	43	64	68	56
Mestafzetorg		8			11			4		4
Verwerkingsb.		2								0
Export										
Overig										

Tabel 3.4 Bedrijven met fokzeugen in niet-concentratiegebieden naar de afstand waarover de mest naar andere bedrijven met grond is vervoerd

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Zuid- Limburg	Totaal
Aantal dieren	9.775	24.433	30.039	3.741	37.742	2.582	10.308	20.141	6.890	145.650
Waarvan met										
< 10 km	100	80	93	100	72	69	100	70	83	83
10 - 25 km		4	7		24	31		30	17	14
25 - 50 km			9		4					2
> 50 km		4								1

Tabel 3.5 *Bedrijven met vleesvarkens in niet-concentratiegebieden naar de afstand waarover de mest naar andere bedrijven met grond is vervoerd*

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Zuid- Limburg	Totaal
Aantal dieren	59.989	109.940	187.847	13.761	204.297	11.062	99.040	116.572	30.118	832.625
Waarvan met										
< 10 km	100	83	70	100	87	99	80	54	97	79
10 - 25 km		0	30		10	1	13	46	3	17
25 - 50 km		16			3					3
> 50 km		1					7			1

Tabel 3.6 *Bedrijven met fokzeugen in niet-concentratiegebieden naar de afstand waarover de mest naar bio-energie bedrijven is vervoerd*

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Zuid- Limburg	Totaal
Aantal dieren					1.775					1.775
Waarvan met										
< 10 km										
10 - 25 km										
25 - 50 km					100					100
> 50 km										

Tabel 3.7 *Bedrijven met vleesvarkens in niet-concentratiegebieden naar de afstand waarover de mest naar bio-energie bedrijven is vervoerd*

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Zuid- Limburg	Totaal
Aantal dieren		6.700			1.820					8.520
Waarvan met										
< 10 km										
10 - 25 km										
25 - 50 km		100			100					100
> 50 km										

Tabel 3.8 *Bedrijven met vleesvarkens in niet-concentratiegebieden naar de afstand waarover de mest naar mest-drogerij is vervoerd*

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Zuid- Limburg	Totaal
Aantal dieren		4.980								4.980
Waarvan met										
< 10 km										
10 - 25 km										
25 - 50 km		100								100
> 50 km										

Tabel 3.9 *Bedrijven met fokzeugen in niet-concentratiegebieden naar de afstand waarover de mest naar mestbureau is vervoerd*

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Zuid- Limburg	Totaal
Aantal dieren					1.547					1.547
Waarvan met < 10 km										
10 - 25 km										
25 - 50 km					100					100
> 50 km										

Tabel 3.10 *Bedrijven met vleesvarkens in niet-concentratiegebieden naar de afstand waarover de mest naar mestbureau is vervoerd*

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Zuid- Limburg	Totaal
Aantal dieren					91					91
Waarvan met < 10 km										
10 - 25 km										
25 - 50 km					100					100
> 50 km										

Tabel 3.11 *Bedrijven met contracten voor mestafzet aan andere bedrijven met grond in niet-concentratiegebieden naar de contractvorm*

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Zuid- Limburg	Totaal
Tonnen mest	35.140	91.316	137.130	9.535	110.114	16.680	67.007	115.871	19.524	602.316
Waarvan										
- schriftelijk		9	45	28	30	27	65	30	59	47
- mondeling		91	55	72	70	73	35	70	41	53

Tabel 3.12 *Bedrijven met fokzeugen in niet-concentratiegebieden naar de problemen die men nu al heeft bij de afzet van mest*

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Zuid- Limburg	Totaal
Aantal	76	239	288	48	339	44	209	132	33	1.409
Waarvan met vinden afnemer										
kwiteit mest	7	13	28	4	24	5	5	4	6	16
Kosten	4	23	16	8	12	27	26	29	36	19
Opslag		7	2						6	2
Overig	4		6	25	1	14			6	3

Tabel 3.13 *Bedrijven met vleesvarkens in niet-concentratiegebieden naar de problemen die men nu al heeft bij de afzet van mest*

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Zuid- Limburg	Totaal
Aantal	150	503	521	128	837	55	618	236	48	3.096
Waarvan met vinden afnemer kwaliteit mest	3	19	25	2	21	4	9	17	4	16
Kosten	17	16	17	5	27	-	12	18	27	18
Opslag		1	9		2		1		4	2
Overig			1	12	1	13			4	1

Tabel 3.14 *Bedrijven met fokzeugen in niet-concentratiegebieden naar de problemen die men verwacht bij de afzet van mest*

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Zuid- Limburg	Totaal
Aantal	76	239	288	48	339	44	209	132	33	1.409
Waarvan met vinden afnemer kwaliteit mest	17	30	19	48	24	11	7	44	27	23
Kosten	11	37	13	13	5	40	36	9	29	26
Opslag			3					3		1
Overig	24	5	1	17	8		5	3	15	6

Tabel 3.15 *Bedrijven met vleesvarkens in niet-concentratiegebieden naar de problemen die men verwacht bij de afzet van mest*

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Zuid- Limburg	Totaal
Aantal	150	503	521	128	837	55	618	236	48	3.096
Waarvan met vinden afnemer kwaliteit mest	40	39	27	15	41	13	36	25	27	34
Kosten	13	22	21	12	4	58	11	13	21	30
Opslag			5		2			5		2
Overig	5	2	1	16	2	15	2	2	10	3

4. Ruimtelijke problemen

4.1 Samenvatting beleid EHS

Gebied	Beleid	Methode	Beperkingen	Uitwerking beleid
Kern	Instandhouding van na te streven natuurwaarden Of bestaande natuurwaarden verder ontwikkelen	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Basisbescherming a) ◆ Natuurbeleidoelstellingen vaststellen daar waar dat nog niet is gebeurd 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ De basisbescherming houdt geen nieuwe beperkingen in (ontwikkelingen die kunnen leiden tot achteruitgang van natuurwaarden kunnen al worden geweerd). ◆ Natuurbeleidoelstellingen beïnvloeden de toelaatbaarheid van verschillende vormen van medegebruik 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Basisbescherming is reeds vastgelegd in vigerend ruimtelijk beleid Structuur schema natuur en landschapsbehoud/ streek en bestemmingsplannen. ◆ Voor de gebieden waar de basisbescherming nog niet is opgenomen in vigerend beleid, wordt het eerst verwerkt in het structuurschema Landbouw, natuur en Openluchtrecreatie en daarna in streek- en bestemmingsplannen. ◆ Natuurbeleidoelstellingen worden daar waar dat nog niet is gebeurd, vastgesteld. Deze zijn richtinggevend voor ruimtelijk beleid, het inrichtingsbeleid, het milieubeleid en het waterbeleid. ◆ Om lokale uitwerking mogelijk te maken zijn de Relatienotagebieden die tot de kerngebieden behoren te ruim aangegeven (200.000 ha ipv beleidsdoel 100.000 ha)
Natuurontwikkeling	Het tot (verdere) ontwikkeling brengen van natuurwaarden van (inter)nationale betekenis. Tot natuurbeleidoelstellingen zijn geformuleerd is beleid gericht op het voorkomen van het onomkeerbaar verloren gaan van de ontwikkelingsmogelijkheden	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Natuurbeleidoelstellingen vaststellen. ◆ Basisbescherming b) 	Het weren van: <ul style="list-style-type: none"> ◆ woningbouw ◆ wegebouw/infrastructuur ◆ industrie ◆ grotere woningbouwcomplexen ◆ waterbeheersingswerken ◆ diepploegen e.d. ◆ Intensieve varkenshouderij wordt niet genoemd 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Natuurbeleidoelstellingen worden richtinggevend voor het ruimtelijk beleid, het inrichtingsbeleid, het waterbeleid en het milieubeleid in deze gebieden. ◆ Tot de natuurbeleidoelstellingen zijn geformuleerd staat voorop het voorkomen van onomkeerbaar verloren gaan van de ontwikkelingsmogelijkheden op grond van vigerend ruimtelijk beleid. Dit betekent basisbescherming garanderen. ◆ Basisbescherming heeft primair betrekking op het handelen van de rijks-

				<p>overheid. Basisbescherming krijgt formele planologische status in Structuurschema Landbouw, natuur en openluchtrecreatie.</p> <p>◆ Na verdere besluitvorming t.a.v. begrenzing, functietoekenning, inrichting en beheer geldt voor de natuurontwikkelingsgebieden hetzelfde beleid als voor de kerngebieden.</p> <p>◆ Om lokale uitwerking mogelijk te maken zijn de natuurontwikkelingsgebieden te ruim begrensd (150.000 ha i.p.v. 50.000 ha)</p>
Verbindingszones	Migratiemogelijkheden in stand houden/herstellen of ontwikkelen	Bevorderen dat de mogelijkheden om tot herstel of ontwikkeling van migratiemogelijkheden te komen zullen worden benut	<p>◆ Opheffen van barrières.</p> <p>◆ Voorkomen dat nieuwe barrières ontstaan.</p> <p>◆ Bij locatiekeuze van voorzieningen en bij inrichtingsprojecten zal daar waar het rijk mede verantwoordelijk is, worden toegezien op de instandhouding van migratiemogelijkheden voor diersoorten binnen verbindingszones.</p>	<p>◆ De zones zijn indicatief op de kaart aangegeven. Uitwerking vindt regionaal en lokaal plaats.</p> <p>◆ Verbindingszones zullen vooral worden gerealiseerd met het bestaand instrumentarium op het vlak van natuurbeleid, landinrichting, recreatie, ontgroningen en infrastructuur.</p> <p>◆ Aansluiten bij aanwezige wegbermen/waterlopen e.d.</p>

De basisbescherming voor de kerngebieden is gericht op het handhaven van:

- de bestaande situatie met betrekking tot de bodemopbouw en de bodemstructuur;
- de bestaande situatie met betrekking tot bodemreliëf;
- de bestaande situatie met betrekking tot waterhuishouding (grondwaterstand, grondwaterstromen en dergelijke);
- de kwaliteit van bodem, water en lucht;
- bestaande natuurlijke processen (onder meer migratiemogelijkheden);
- bestaande situatie met betrekking tot sedimentatie- en erosieprocessen;
- bestaande situatie met betrekking tot de ontsluiting en de rust, bestaande landschapsstructuur (NBP: 83).

De basisbescherming voor de natuurontwikkelingsgebieden is gericht op het handhaven van:

- de bestaande situatie met betrekking tot de bodemopbouw en de bodemstructuur dan wel de mogelijkheden tot herstel daarvan;
- de bestaande situatie met betrekking tot bodemreliëf;
- de bestaande situatie met betrekking tot grondwaterbewegingen;

- de kwaliteit van bodem, water en lucht voor zover eventuele veranderingen daarin zouden leiden tot ongewenste onomkeerbare situaties;
- de bestaande ruimtelijke structuur;
- de bestaande situatie met betrekking tot grondwaterpeil, voor zover eventuele veranderingen daarin tot ongewenste onomkeerbare veranderingen in de abiotische situatie zouden kunnen leiden (NBP: 86).

4.2 Voorschriften en bebouwingsbepalingen

De voorschriften in het bestemmingsplan geven aan wat binnen de gegeven bestemming mag en vooral wat niet mag. Deze voorschriften kunnen verbiedend van aard zijn. Zij kunnen alleen verbod- en geen gebodsbepalingen bevatten (10.1 WRO). Het bestemmingsplan kan dus de burger niet tot activiteiten dwingen (voorontwerp bestemmingsplan buitengebied, Harenkarspel, 1999: 77). Een voorbeeld van een verbiedend voorschrift is dat intensieve varkenshouderij op de gronden aangewezen met een agrarische bestemming niet is toegestaan.

Binnen de voorschriften is ook aandacht besteed aan de bebouwingsbepalingen. Wanneer een intensieve varkenshouderij zich wil vestigen zal hij immers een boerderij, stallen en eventueel mestopslag moeten bouwen. De voorschriften van een bestemmingsplan ten aanzien van de bebouwing geven onder meer aan:

- de toelaatbaarheid van de bebouwing;
- de situering van de toegelaten bebouwing;
- de maatvoering waaraan de toegelaten bebouwing zal moeten voldoen.

Opgemerkt moet worden dat toepassing van de voorschriften in het bestemmingsplan verloopt via het bouwvergunningstelsel van de Woningwet. Het is verboden te bouwen zonder of in afwijking van de bouwvergunning van B&W. Daarnaast dienen aanvragen voor een bouwvergunning te worden getoetst aan het al dan niet strijdig zijn met het vigerende bestemmingsplan (voorontwerp bestemmingsplan buitengebied Harenkarspel, 1999: 84).

Het probleem met de gedetailleerde voorschriften in bestemmingsplannen is, dat ruimtelijke ontwikkelingen steeds veranderen. Daarom is het belangrijk dat de voorschriften in het plan ruimte bieden voor nieuwe ontwikkelingen en dat er uitwerkings-, wijzigings- of vrijstellingsbepalingen zijn opgenomen. In de analyse van de bestemmingsplannen is ook naar deze bepalingen gekeken. Het kan bijvoorbeeld zo zijn dat intensieve varkenshouderijen zich niet in de gemeente mogen vestigen, maar dat onder bepaalde voorwaarden vrijstelling van dit verbod kan worden verleend.

4.3 Wijzigings-, uitwerkings- en vrijstellingsbepalingen

Wijzigings- en uitwerkingsbepaling

Op grond van artikel 11 WRO kan bij een bestemmingsplan worden bepaald, dat B&W dan wel de gemeenteraad binnen bij het plan te bepalen grenzen het plan kunnen wijzigen of uitwerken. Met deze mogelijkheid kan het gemeentebestuur soepel inspelen op situaties, die verwacht kunnen worden. De mogelijkheid tot wijziging en uitwerking is ingrijpender van aard dan de vrijstelling. Wijziging kan zowel bestemmingen als voorschriften betreffen, vrijstelling kan alleen plaatsvinden op de voorschriften. Toepassing van de uitwerkings- en wijzigingsbevoegdheid heeft goedkeuring van Provinciale Staten nodig.

Vrijstelling

In artikel 15 WRO is aangegeven dat B&W bevoegd zijn van bepaalde voorschriften in het bestemmingsplan vrijstelling te verlenen of ten opzichte van in het plan omschreven punten nadere eisen te stellen. Hiervoor is een verklaring van geen bezwaar van Gedeputeerde Staten nodig. Hiermee wordt beoogd om op ondergeschikte punten van de voorschriften af te kunnen wijken om een soepele toepassing ervan mogelijk te maken (Voorontwerp bestemmingsplan buitengebied, Harenkarspel, 1999:84). Vrijstelling zal niet zover mogen strekken dat de gegeven bestemming (en daarmee de door de gemeente gedane beleidskeuze) wezenlijk geweld aan wordt gedaan.

Algemene vrijstelling

Artikel 19 van de WRO geeft aan dat voor het gebied waarvoor een voorbereidingsbesluit geldt of een ontwerp voor een herziening van het bestemmingsplan ter inzage is gelegd, B&W vrijstelling van het geldende plan kunnen verlenen, mits vooraf van Gedeputeerde Staten de verklaring is ontvangen dat zij tegen vrijstelling geen bezwaar hebben.

4.4 Mogelijkheden voor nieuwvestiging in Streekplannen

Nieuwvestiging	Mag sommige delen wel en sommige niet	Mag niet
Friesland a)	X	
Groningen b)		X
Drenthe c)		X
Overijssel d)	X	
Gelderland e)	X	
Flevoland f)	X	
Utrecht	X	
Noord Holland g)		X
Zuid Holland h)		X
Noord Brabant	X	
Zeeland	X	
Limburg		X

a) In het streekplan Friesland wordt alleen ingegaan op nieuwvestiging van landbouwbedrijven (dus geen uitsplitsing naar intensieve varkenshouderij gemaakt). Het beleid ten aanzien van intensieve veehouderij wordt grotendeels aan de gemeenten en aan het milieubeleid overgelaten. De provincie vraagt in het streekplan de gemeenten om een zonering aan te brengen, waarbij bijvoorbeeld in kwetsbare gebieden vestiging niet mag. In praktijk betekent dit dat nieuwvestiging bijna nergens mag. In het Rom-gebied Zuid-Oost-Friesland is nieuwvestiging niet toegestaan; b) In Provincie Groningen is nieuwvestiging in principe niet toegestaan. In enkele uitzonderingsgevallen is het wel toegestaan, indien het gaat om de verplaatsing van intensieve veehouderijen binnen de provincie. Dit valt echter in dit rapport onder hervestiging; c) Bij de vaststelling van het Provinciaal Omgevingsplan Drenthe is afgesproken dat de paragraaf over intensieve varkenshouderij nog wordt uitgewerkt. Hiervoor is een werkgroep in het leven geroepen. Er zijn echter nog geen stukken die naar buiten kunnen. Uitspraken in de POP gelden voor intensieve veehouderij; d) Het betreft hier het voorgestelde toekomstige beleid zoals dit is weergegeven in het voorontwerp streekplan Overijssel 2000+ van 1999. Hierin wordt gesproken over landbouw en niet over intensieve varkenshouderij. Daarom is het beleid ten aanzien van landbouw weergegeven, ervan uitgaande dat het landbouwbeleid, het beleid ten aanzien van intensieve veehouderij vormt; e) In het streekplan van Gelderland worden de termen agrarische bedrijven, landbouwbedrijven en veehouderij door elkaar gebruikt; f) Provincie Flevoland voert een sterk terughoudend beleid ten aanzien van nieuwvestiging van intensieve veehouderij. Dit is geïnterpreteerd als vallend in de categorie waarbij nieuwvestiging niet is toegestaan. In de provincie was een herziening intensieve veehouderij in procedure, waarin stond dat de provincie het vloeroppervlak van intensieve veehouderijbedrijven wilde beperken tot maximaal 2.000 m². De herziening heeft de procedure doorlopen, maar is uiteindelijk niet vastgesteld omdat het Rijk ook met regelgeving ten aanzien van varkenshouderij bezig is. Ook naar aanleiding van Europese regelgeving over dierwelzijn is het moeilijk nu staloppervlaktes weer te geven; g) In Noord-Holland gelden verschillende streekplannen. De opgenomen uitspraken zijn gebaseerd op het streekplan voor Gooi en Vechtstreek. In de andere plannen zijn geen uitspraken over intensieve varkenshouderij opgenomen. In Noord-Holland-Noord komt intensieve varkenshouderij niet of nauwelijks voor. De roze invasie speelt er niet en de provincie gaat er vanuit dat regelingen zijn opgenomen in de bestemmingsplannen. Streekplan Kennemerland: het grootste deel van de groene ruimte in Kennemerland valt in de Provinciale EHS. Deze gebieden zijn aangegeven als natuurgebied, recreatiegebied, agrarische gebieden van bijzondere betekenis voor natuur, landschap en bodem, wateren van bijzondere betekenis voor natuur, landschap en bodem (1998: 55). In streekplan Waterland wordt alleen ingegaan op melkveehouderij, akkerbouw en tuinbouw (1991: 32/33). Het streekplan Amsterdam Noordzeekanaalgebied uit 1987 is hier niet in betrokken omdat dat door de vele herzieningen nog maar deels geldt; h) In Zuid-Holland gelden verschillende streekplannen; Zuid-Holland-Zuid, Zuid-Holland-Oost, Zuid-Holland-West en Rijnmond. In streekplan Rijnmond wordt alleen op land- en tuinbouw ingegaan. In Zuid-Holland-Oost mag nieuwvestiging alleen via een wijzigingsbevoegdheid. Voor Zuid-Holland-Zuid is uitgegaan van het beleid zoals dit is weergegeven in het ontwerp streekplan van 1998.

Nieuwvestiging mag:

- mits wordt gehouden aan de algemene voorwaarden uit de sectorale wet- en regelgeving, zoals de milieuwetgeving en de wetgeving betreffende de waterhuishouding;
- mits sprake is van een milieukundig gunstiger situatie;
- wanneer per saldo de natuurwaarden worden versterkt;
- mits gesitueerd op daarvoor geschikte bestaande of eventueel nog in te richten bedrijfsterreinen;
- mits het bedrijf inpasbaar is in de structuur van landschap en cultureel erfgoed;
- in gebieden met karakteristieke openheid, alleen gesitueerd aan de rand;
- in de zeer open gebieden, mits beoordeeld in het kader van de landinrichting;
- mits voldoende afstand wordt gecreëerd tussen intensieve veehouderij en bossen, natuurgebieden of andere landschappelijke elementen met natuurwetenschappelijke waarde. Voldoende afstand ten opzichte van woningen in de bebouwde kom en objecten voor verblijfsrecreatie of intensieve dagrecreatie;
- mits wordt gehouden aan de voorschriften uit het bestemmingsplan, richtlijnen van het Rijk (zoals de ecologische richtlijn), de provincie (bijvoorbeeld Waterhuishoudingsplan of Milieubeleidsplan) en gemeentelijke beleidsvisies (bijvoorbeeld op het gebied van natuur, milieu, landbouw of landschap);
- mits wordt voldaan aan een aantal voorwaarden gesteld in bestemmingsplannen aangevuld met voorwaarden ter bescherming van bijzondere in een gebied voorkomende kwaliteiten (natuur, landschap, milieu);
- mits via een wijzigingsbevoegdheid (ex artikel 11 van de WRO).

4.5 Mogelijkheden voor hervestiging in Streekplannen

Nieuwvestiging	Mag sommige delen wel en sommige niet	Mag niet
Friesland a)		
Groningen b)	X	
Drenthe c)	X	
Overijssel	X	
Gelderland	X	
Flevoland d)		
Utrecht	X	
Noord Holland e)		
Zuid Holland f)	X	
Noord Brabant	X	
Zeeland	X	
Limburg g)		

a) In Friesland zijn hierover geen uitspraken opgenomen. Dit wordt overgelaten aan regelingen uit het milieubeleid.; b) In Groningen is hervestiging alleen toegestaan in uitzonderingsgevallen; c) In Drenthe is beperkte ruimte voor hervestiging. Deze ruimte is echter gereserveerd voor bestaande bedrijven; d) In het streekplan van Flevoland is geen uitspraak over hervestiging opgenomen; e) In de streekplannen van Noord-Holland zijn geen uitspraken over hervestiging opgenomen; f) In het plangebied van Zuid-Holland-Zuid is de situatie omgedraaid en is hervestiging niet alleen mogelijk, maar wordt gestreefd naar het saneren of uitplaatsen naar aanvaardbare locaties van bestaande intensieve veehouderijbedrijven die binnen de PEHS en/of het invloedsgebied van verzuringgevoelige terreinen zijn gelegen. Oost is in gebieden met natuur- en landschapswaarden boerderijverplaatsing in principe uitgesloten (hierbij is intensieve varkenshouderij niet met name genoemd); g) In het streekplan van Zuid-Limburg zijn hierover geen uitspraken opgenomen.

Overige voorkomende voorwaarden voor hervestiging zijn:

- het dient bedrijven te betreffen die binnen de provincie moeten verplaatsen bijvoorbeeld vanwege het oplossen van milieuhygiënische knelpunten binnen bestaande stedelijke structuren;
- het plaatsvindt in gebieden met als hoofdfunctie landbouw;
- wanneer hervestiging plaatsvindt in gebieden met karakteristieke openheid, mag het alleen aan de rand;
- mits er belangrijke landinrichtingsdoelen mee worden gediend en er sprake is van een zorgvuldige locatiekeuze;
- de hervestiging bij voorkeur op vrijkomende agrarische bedrijven plaatsvindt.

4.6 Mogelijkheden voor uitbreiding in streekplannen

Uitbreiding	Mag	Mag niet
Friesland a)	X	
Groningen	X	
Drenthe	X	
Overijssel	X	
Gelderland b)	X	
Flevoland	X	
Utrecht	X	
Noord Holland c)		
Zuid Holland d)	X	X
Noord Brabant	X	
Zeeland e)	X	
Limburg		

a) In het streekplan van Friesland zijn hierover geen uitspraken opgenomen. Volgens een medewerker van de provincie zijn hiervoor wel mogelijkheden. Op grond van de ontwerp handleiding gemeentelijke plannen mag het wel; b) In het streekplan van Gelderland is aangegeven dat uitbreiding mag, maar dat de groei in productie-omvang van een individueel bedrijf afkomstig is van bedrijven die krimpen of stoppen; c) In de streekplannen van Noord-Holland zijn hierover geen uitspraken opgenomen; d) In Zuid-Holland-Zuid wordt aan reeds bestaande intensieve veehouderijbedrijven, gelegen buiten de PEHS enige ruimte geboden om te kunnen voldoen aan de verzwaarde milieu-eisen. In het plangebied van Zuid-Holland-West verzet de hoge bevolkingsdichtheid zich tegen verdere uitbreiding van intensieve veehouderij; e) In Zeeland mogen bestaande bedrijven met een hoofdtak intensieve veehouderij *eenmalig* uitbreiden mits dit noodzakelijk is voor de continuïteit van het bedrijf, dan wel nodig is voor de uitvoering van milieumaatregelen.

De volgende voorwaarden zijn genoemd. Uitbreiding mag:

- mits de bedrijfseconomische noodzaak is aangetoond;
- mits uitbreiding verenigbaar is met de milieuwetgeving en de basiskwaliteit van de omgeving;
- mits de uitbreiding grondgebonden is (in Drenthe);
- mits de waterkwaliteit wordt beschermd;
- in gebieden met karakteristieke openheid, mag uitbreiding alleen aan de rand;
- mits voor zover niet strijdig met het behoud en de ontwikkeling van natuur, bos en landschap, het behoud van cultureel erfgoed en recreatief medegebruik;
- mits uitbreiding per saldo een verbetering van de milieuhygiënische situatie tot gevolg heeft en niet tot verslechtering van de waterhuishoudkundige situatie leidt;
- mits de bebouwing past binnen het bestemmingsplan (wanneer sprake is van oprichting buiten het bestemmingsplan dient een herziening of wijziging van het plan plaats te vinden ex. artikel 11 van de WRO);
- de bebouwing wordt beoordeeld met betrekking tot instandhouding van structuurbepalende erfbeplanting;
- mits de uitbreiding wordt onderworpen aan een milieutoets;
- mits het bedrijf niet binnen de EHS is gesitueerd of binnen 500 meter van voor ammoniakdepositie kwetsbare natuur;

- mits het bedrijf niet is gesitueerd in gebieden met natuurwaarden of hoofdfunctie natuur;
- mits het niet agrarische bedrijven betreft die willen omvormen tot gespecialiseerde intensieve veehouderijbedrijven;
- mits dit noodzakelijk is voor de continuïteit van het bedrijf;
- mits aan de voorwaarden uit de bestemmingsplannen wordt voldaan;
- mits aan de algemeen geldende voorwaarden ter bescherming van bijzondere in een gebied voorkomende kwaliteiten (natuur, landschap, milieu) wordt voldaan.

Daarnaast is zowel in Groningen, als in Zeeland de maximale omvang van de uitbreiding weergegeven.

4.7 Mogelijkheden voor het oprichten van een neventak in Streekplannen

Neventak	Mag	Mag niet
Friesland a)		
Groningen	X	
Drenthe		X
Overijssel		
Gelderland		
Flevoland	X	
Utrecht		
Noord Holland b)		
Zuid Holland c)	X	X
Noord Brabant d)		
Zeeland	X	
Limburg		

a) In het streekplan Friesland is hierover niets opgenomen; b) In de streekplannen van Noord-Holland zijn hierover geen zinsneden opgenomen; c) In het streekplan van Zuid-Holland-Oost heerst een algeheel verbod op uitbreiding als neventak; d) In het streekplan van Noord-Brabant zijn hierover geen zinsneden opgenomen.

De volgende voorwaarden gesteld aan het oprichten van een neventak zijn genoemd:

- de neventak mag (afhankelijk van de diersoort) en bruto bedrijfsvloeroppervlak maximaal 2.000m² bedragen;
- rondom bestaande natuur, woon- en recreatiegebieden kunnen beperkingen worden gesteld aan de uitoefening van de neventak;
- voor zover kleinschalig van aard en milieuhygiënisch en landschappelijk aanvaardbaar;
- mits het een grondgebonden neventak betreft (hieronder wordt verstaan dat er voor de geproduceerde mest verzekerde afzetmogelijkheden zijn binnen het kader van de eindnormen die voor een evenwichtsbemesting gehanteerd dienen te worden;

- de bebouwing plaats vindt binnen het kader van de mogelijkheden op grond van bestemmingsplannen, met inachtneming van het belang van instandhouden van structuurbepalende erfbeplantingen;
- mits wordt voldaan aan toetsingscriteria (zoals nabijheid bebouwde kom, natuurgebieden en landschappelijke kwaliteit);
- mits dit is afgestemd op de beschikbare milieuruimte en de andere functies in het landelijk gebied zich er niet tegen verzetten.

4.8 Hervestiging in bestemmingsplannen

Hervestiging	Mag	Mag niet
<i>Noord-Holland</i>		
Obdam	geen uitspraak	
Harenkarspel	geen uitspraak	
<i>Zuid Holland</i>		
Liesveld		Waarschijnlijk niet a)
Korendijk	geen uitspraak	
Vlist	geen uitspraak b)	
Maasland	geen uitspraak	
<i>Friesland</i>		
Ferwerderadeel		Geen uitspraak
Achtkarspelen	X	
<i>Groningen</i>		
Veendam	niet van toepassing c)	
Bedum		X d)
<i>Drenthe</i>		
Westerbork	Geen uitspraak	
Anloo	Geen uitspraak	
<i>Flevoland</i>		
Dronten	Geen uitspraak	
Lelystad		X e)
<i>Overijssel</i>		
Zwartsluis	X	
Genemuiden	X	
<i>Gelderland</i>		
Wageningen-Oost	geen uitspraak	
Wageningen-Noord en West	geen uitspraak	
Renkum	geen uitspraak	
Buren	is niet aan de orde	

a) Bestemmingswijziging alleen voor bedrijven waar het al een neventak was; b) Een wijziging van de bestemming ten behoeve van intensieve veehouderij is niet toegestaan; c) Gemeente-ambtenaar is van mening dat dit in Veendam niet van toepassing is. In Veendam is namelijk geen EHS; d) Door GS is hieraan goedkeuring onthouden; e) Intensieve veehouderij mag alleen op een bestaand bedrijf en als toevoeging bij grondgebonden bedrijf.

(Vervolg)

Hervestiging	Mag	Mag niet
<i>Utrecht</i>		
Harmelen		X
Abcoude	X f)	
Loenen a/d Vecht	X g)	
<i>West Brabant</i>		
Woudrichem	Geen uitspraak	
Halsteren		X h)
<i>Zuid Limburg</i>		
Gulpen en Wittem	geen uitspraak	
Margraten	X	
<i>Zeeland</i>		
Sas van Gent	Geen uitspraak	
Kapelle	X	

f) Bestaande bedrijven zijn expliciet op de plankaart bestemd. Een nieuw bouwblok kan na planwijziging worden bestemd. Dit wordt geïnterpreteerd in de zin dat hervestiging na een planwijziging mogelijk is; g) Bestaande bedrijven zijn expliciet op de plankaart bestemd. Een nieuw bouwblok kan na planwijziging worden bestemd. Dit wordt geïnterpreteerd in de zin dat hervestiging na een planwijziging mogelijk is; h) Hervestiging mag alleen voor grondgebonden bedrijven die op problemen stuiten met betrekking tot milieu en natuur.

4.9 Uitbreidingsmogelijkheden in bestemmingsplannen

Gegevens over het te bebouwen oppervlak zijn niet altijd beschikbaar omdat deze vaak op de bestemmingsplankaart zijn aangegeven. Om toch een indruk te geven, zijn daar waar ze wel beschikbaar waren in de tabel vermeld.

Uitbreidingsmogelijkheden	Omvang kavel	Te bebouwen opp.
<i>Noord-Holland</i>		
Obdam a)	1 ha, vrijstelling 1,5 ha	
Harenkarspel	op kaart aangegeven	op de kaart aangegeven bouwvlak b)
<i>Zuid-Holland</i>		
Liesveld	1,5 ha c)	
Korendijk	1 ha vrijstelling 1,5 ha wijziging 2 ha d)	

a) Uitbreiding is in Obdam niet wenselijk maar mag eventueel na vrijstelling onder voorwaarden; b) Intensieve veehouderij is in Harenkarspel bij recht alleen toegestaan als neventak bij grondgebonden agrarische bedrijven. Een uitzondering geldt voor bestaande bedrijven, waarvan het bouwvlak op de plankaart is voorzien van de aanduiding 'intensieve veehouderij'. Deze mogen het hele bouwvlak benutten voor intensieve veehouderij (dit betekent dat een bedrijf alleen kan uitbreiden wanneer deze het bouwvlak nog niet volledig heeft benut); c) Neventakken mogen uitbreiden door de bestemming op enkele plaatsen te wijzigen voor intensieve veeteelt als hoofdtak van de agrarische bedrijfsvoering onder voorwaarden; d) Intensieve veehouderij mag alleen als neventak. Om redenen van handhaving van landschappelijke, natuurlijke en recreatieve belevingswaarden wordt verdere ontwikkeling van intensieve veehouderij in het plangebied niet voorgestaan.

(Vervolg)

Uitbreidingsmogelijkheden	Omvang kavel	Te bebouwen opp.
<i>Zuid-Holland (vervolg)</i>		
Vlist	1 ha e)	
Maasland	1,5 ha f)	
<i>Friesland</i>		
Ferwerderadeel	1 ha g)	3.500 m ² h) vrijstelling 7.000 m ² 500 m ² na vrijstelling of wijziging tot 1.500 m ² i)
<i>Groningen</i>		
Veendam	1 ha	3.500 m ² j)
Bedum	1 ha Wijziging 3.500 m ² k)	wijziging 1,5 ha
<i>Drenthe</i>		
Westerbork	1,25 ha l) vrijstelling 1,5 ha wijziging 1,75	1.000 m ² m)

e) Alle nieuwe activiteiten in de intensieve veehouderij zijn gebonden aan de mestproductie op het eigen bedrijf. Daardoor wordt ervan uitgegaan dat uitbreidingsmogelijkheden hier ook aan zijn verbonden. In het plan is hierover verder geen uitspraak opgenomen; f) Uitbreiding mag eventueel als biologische tak. Er is geen verzwaaring van de milieubelasting toegestaan; g) Vrijstelling voor vergroting tot 1,5 ha geldt alleen voor grondgebonden bedrijven; h) Wanneer grotere oppervlakte aanwezig was op het moment van ter inzagelegging geldt deze oppervlakte; i) Voor een niet-grondgebonden agrarische activiteit bij een grondgebonden agrarisch bedrijf, uitbreiden van niet-grondgebonden act (uitsluitend in ruilverkavelingsverband) buiten bouwvlakken mag alleen na wijziging of vrijstelling; j) Voor bestaande bedrijven waarvan ten tijde van de ter inzagelegging van het ontwerp van dit plan de gestelde oppervlakte 3.500 m² wordt overschreden, is de dan bestaande oppervlakte toegestaan, inclusief de in verband met welzijnseisen voor dieren benodigde stalvloeroppervlakte voor maximaal het aantal dieren dat ten tijde van de ter inzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan aanwezig was. Vrijstelling van vergroten van het bouwoppervlak geldt niet voor intensieve veehouderij; k) Aan de wijziging is door GS haar goedkeuring onthouden. In verband met strengere eisen op het gebied van dierwelzijn, ten behoeve van het op het moment van ter inzagelegging van het plan aanwezige dieren, met dien verstande dat bestaande landschappelijke kenmerken niet onevenredig mogen worden verstoord, bestaande cultuurhistorische en landschappelijke waarden op kavelniveau zoveel mogelijk moeten worden behouden, gebruiksmogelijkheden van aangrenzende gronden niet onevenredig mogen worden aangetast. Uitbreiding maximaal 30%. Of wanneer de oppervlakte ten tijde van ter inzagelegging van het plan al 3.500 m² uitbreiding ten hoogste 15%. Aan deze wijzigingsbevoegdheid is door GS haar goedkeuring onthouden; l) Deze passage uit het bestemmingsplan is geschorst door de voorzitter van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State op 20-2-1998. Ook de vrijstelling tot 1,5 ha is geschorst; m) In het plan van Westerbork is vermeld dat als gevolg van de werking van de Interim-wet ammoniak en veehouderij, de veehouderijbedrijven worden beperkt in hun ontwikkelingsmogelijkheden. Op grond van het vergunningenbeleid in het kader van de West milieubeheer zijn er daarom nagenoeg geen uitbreidingsmogelijkheden voor veel veehouderijbedrijven, tenzij omvangrijke investeringen worden gepleegd om huisvesting van vee. Daar waar dit om landschappelijke redenen aanvaardbaar is en waar dit milieutechnisch geen probleem oplevert, zal ook de intensieve veehouderij enige ontwikkeling worden geboden.

(Vervolg)

Uitbreidingsmogelijkheden	Omvang kavel	Te bebouwen opp.
Anloo	1 ha n)	2.500 m ² of max. opp. bestaande bedrijven vrijstelling 500 m ² vrijstelling 10% indien bestaande opp. meer dan 2.500 m ²
<i>Flevoland</i>		
Dronten	.	2.000 m ²
Lelystad	1,5 ha	2.000 m ² o)
<i>Overijssel</i>		
Zwartsluis	vrijstelling van 0 p) tot 1 ha q) wijziging tot 1,5 ha	Vrijstelling 15% r)
Genemuiden	vrijstelling 0 s) tot 1 ha t) wijziging tot 1,5 ha	Vrijstelling 15% u)
<i>Gelderland</i>		
Wageningen-Oost v)	Niet van toepassing w)	
Wageningen Noord en West	Niet opgenomen	
Renkum	Bestaande bedrijven kunnen niet uitbreiden x)	
Buren		3.500 m ² vrijstelling tot 500 m ²
<i>Utrecht</i>		
Harmelen	1 ha wijziging 1,25 ha of 25% y)	bestaande int. veehouderij wordt bescheiden mogelijkheid tot uitbreiding geboden. Dit is op de plankaart aangegeven
Abcoude	1 ha vrijstelling met 25% tot max. 2 ha z)	

n) B&W kunnen vrijstelling verlenen voor een groter oppervlak aan gebouwen per bedrijf ten behoeve van fokkerijen, mesterijen en/of pluimvee, mits gebouwd wordt binnen het genoemde oppervlak van 1 ha. B&W kunnen het bestemmingsplan wijziging voor een uitbreiding tot 1,5 ha; o) Bij een toegevoegde niet-grondgebonden tak bij een grondgebonden agr. Bedrijf. De gezamenlijke opp. bebouwing mag niet meer dan 2.500 m² bedragen; p) Voor kleine bedrijven; q) Mag indien sprake is van bestaande agrarische activiteiten die bedrijfsmatig worden uitgeoefend en dient een zeker inkomen te worden gegenereerd uit deze activiteiten. De uitbreidingsmogelijkheden zijn per bedrijf bekeken en voor kleine bedrijven kleiner dan voor grotere; r) Van de opp. zoals deze bestond tijdens ter inzagelegging van het plan; s) Voor kleine bedrijven; t) Mag indien sprake is van bestaande agrarische activiteiten die bedrijfsmatig worden uitgeoefend en er dient een zeker inkomen te worden gegenereerd uit deze activiteiten. De uitbreidingsmogelijkheden zijn per bedrijf bekeken en voor kleine bedrijven kleiner dan voor grotere; u) Van de oppervlakte zoals deze bestond tijdens ter inzagelegging van het plan; v) Wanneer wordt voldaan aan de eisen van de milieu- en mestwetgeving wordt aan bestaande bedrijven de mogelijke ontwikkelingsmogelijkheden geboden. Als gevolg van mestwetgeving, hoge gronddruk en onzekere toekomst zijn de feitelijke uitbreidingsmogelijkheden beperkt; w) In het plan is alleen ruimte voor grondgebonden agrarisch gebruik. Dit gebruik wordt bovendien geëxtensiverd; x) Omdat ze vallen in een gebied waar de functie natuur richtinggevend is; y) Wanneer de oppervlakte van het bouwperceel ten tijde van het onherroepelijk worden van het plan meer dan 1 ha bedraagt, mag die oppervlakte met ten hoogste 25% worden vergroot; z) In het voorontwerp bestemmingsplan van Abcoude komt een mogelijkheid voor grondgebonden bedrijven om door te groeien naar intensieve veehouderij na een planwijziging.

(Vervolg)

Uitbreidingsmogelijkheden	Omvang kavel	Te bebouwen opp.
Loenen a/d Vecht	1 ha vrijstelling met 25% tot max. 2 ha aa)	
<i>West Brabant</i> Woudrichem	wijziging 1,5 ha. wijziging 25% ab)	
Halsteren <i>Zuid Limburg</i> Gulpen en Wittem Margraten	1,5 ha ac)	
<i>Zeeland</i> Sas van Gent	Niet opgenomen wijziging 1,5 ha	1.750 m ² vergroting 3.000 m ² 20% voor bedrijven met vloeropp. < 5.000 m ² 10% voor bedrijven met vloeropp > 5.000 m ²
Kapelle		

aa) In het voorontwerp bestemmingsplan van Loenen komt een mogelijkheid voor grondgebonden bedrijven om door te goreien naar intensieve veehouderij na een planwijziging; ab) Indien het bouwperceel ten tijde van het onherroepelijk worden het plan meer dan 1,2 ha bedraagt; ac) Vergroting mag onder voorwaarden maar maximaal bouwblok blijft 1,5 ha.

In de plannen worden voor *vrijstellingen met betrekking tot de omvang van de bouw-kavel* de volgende voorwaarden genoemd.

- De uitbreiding dient noodzakelijk te zijn in verband met:
  - de continuïteit (de bedrijfsvoering) van het bedrijf de aanscherping van huisvestingseisen voor vee;
  - aanscherping van milieuwetgeving.
- het moet gaan om een volwaardig agrarisch bedrijf (hierbij wordt soms de aanvullende eis gesteld dat uit een ondernemingsplan de volwaardigheid van het bedrijf dient te blijken);
- de bedrijven mogen alleen het bouwvlak dat op de plankaart is voorzien van de aanduiding 'intensieve veehouderij' voor intensieve veehouderij benutten. (Dit betekent dat een bedrijf alleen kan uitbreiden wanneer deze het bouwvlak nog niet volledig heeft benut);
- uitbreiding mag eventueel en alleen als biologische tak;
- er mag geen verzwarende van de milieubelasting optreden;
- het gaat om een grondgebonden agrarisch bedrijf;
- het desbetreffende bedrijf naar omvang en activiteiten overwegend grondgebonden blijft en geen omschakeling plaats vindt naar overwegend intensieve veehouderij.

In de bestemmingsplannen worden voor een wijziging van de omvang van de bouw-kavel de volgende voorwaarden genoemd:

- de noodzaak voor de agrarische bedrijfsvoering is aangetoond (hierbij wordt soms de aanvullende eis gesteld dat de noodzaak voor het vergroten van de bouwstede vooraf dient te worden getoetst door een agrarisch deskundige);
- het wijzigen niet geschied ten behoeve van de vestiging van een niet-grondgebonden agrarisch bedrijf (dit houdt in dat bestemmingswijziging voor de uitbreiding van de kavel niet mag voor nieuwvestiging);
- er geen onevenredige nadelige invloed op de bestemmingen in de omgeving plaatsvindt;
- de cultuurhistorisch en landschappelijke waarden niet onevenredig worden aangetast;
- het de belangen van grondwater en bodembeschermingsgebieden niet schaadt;
- de landschappelijke openheid blijft gehandhaafd;
- het gaat om een neventak die intensieve veehouderij als hoofdtak van de agrarische bedrijfsvoering wil hebben en voor dit bedrijf op het moment van ter visielegging intensieve veehouderij een ondergeschikt onderdeel van de agrarische bedrijfsvoering was;
- het uitsluitend op de op agrarische bouwsteden langs enkele wegen plaatsvindt;
- het bouwperceel voor ten minste 50% van de oppervlakte van de daarin begrepen gronden dezelfde gronden te blijft omvatten als ten tijde van het onherroepelijk worden van het plan;
- geen gebouw buiten het bouwperceel kom te liggen;
- geen gebouw op een afstand van minder dan 5 m komt te liggen tot aanwezige watergangen, voor zover deze zijn aangeduid als ecologische verbindingzone;
- de oppervlakte van het bouwperceel ten tijde van het onherroepelijk worden van het plan meer dan 1,2 ha bedraagt, mag die opp. met ten hoogste 25% worden vergroot;
- bij de beslissing tot wijziging advies van de AAB wordt ingewonnen.

De volgende voorwaarden voor het verlenen van *vrijstelling* ten behoeve van het vergroten van het bouwoppervlak zijn genoemd. Het bouwoppervlak mag worden vergroot mits:

- indien dit nodig is voor de continuïteit van het bedrijf;
- indien dit nodig is in verband met milieuwetgeving;
- mits aan de milieunormen wordt voldaan;
- landschappelijke inpasbaarheid is aangetoond;
- geen onevenredige aantasting van de aanwezige landschappelijke of natuurlijke waarden plaatsvindt;
- vrijstelling niet van toepassing is op bedrijven die zijn aangeduid met kernrandzone;
- vrijstelling alleen geldt voor agrarische bedrijven die bij de totstandkoming van het plan reeds bestonden;
- mits het gaat om niet-grondgebonden agrarische activiteit bij een grondgebonden agrarisch bedrijf;
- de vrijstelling niet geldt voor vergroten van het bouwoppervlak voor intensieve veehouderij;
- mits de uitbreiding in directe relatie plaatsvindt met de bestaande bebouwing op het bouwperceel;

- een buffer van 100 m in acht wordt genomen ten opzichte van geconcentreerde woonbebouwing, kampeerterreinen, natuurgebieden, 50 m ten opzichte van incidentele woonbebouwing, 50 m ten opzichte van gevoelige functies;
- het gaat om uitbreiding in ruilverkavelingsverband;
- mits de belangen van eigenaren en/of gebruikers van de aanliggende gronden en/of nabij gelegen agrarische bedrijven niet onevenredig worden geschaad;
- de uitbreiding eenmalig is.

Het vergroten van het te bebouwen oppervlak via een wijziging van de bestemming kan in het geval dat:

- de gezondheid- en dierwelzijnseisen ruimere maten vereisen;
- de bedrijfseconomische noodzaak is aangetoond;
- het bestaande landschappelijk kenmerken niet onevenredig worden verstoord;
- de bestaande cultuurhistorische en landschappelijk waarden op kavelniveau zoveel mogelijk worden behouden;
- de gebruiksmogelijkheden van aangrenzende gronden niet onevenredig worden aangetast;
- afstand tot gevoelige functies wordt gehouden;
- is aangetoond dat de wijziging noodzakelijk is voor een doelmatige ondergeschikte nevenactiviteit;
- bij omzetting van neven, naar fulltime beroep dient dit te worden aangetoond door middel van bedrijfsplan;
- binnen de EHS wordt deze wijzigingsbevoegdheid terughoudend toegepast. Hiervoor geldt het uitgangspunt dat als verplaatsing of uitbreiding op afstand buiten EHS niet realistisch is, er geen verdere uitbreiding plaats vindt dan ten behoeve van de continuïteit van het bedrijf strikt genomen noodzakelijk is.

4.10 Mestopslag in bestemmingsplannen

Meestal wordt in de bestemmingsplannen de maximale inhoud van de mestopslag weergegeven. In enkele gevallen wordt echter van de maximale oppervlakte uitgegaan. Daar waar dit het geval is, is de oppervlakte vermeld.

Mestopslag	Maximale inhoud
<i>Noord Holland</i>	
Obdam	vrijstelling 3.000 m ³ buiten het bouwperceel vrijstelling collectieve mestopslag 5.000 m ³ buiten het bouwperceel
Harenkarspel	3.000 m ² binnen het bouwperceel vrijstelling buiten het bouwperceel
<i>Zuid Holland</i>	
Liesveld	2.500 m ³ vrijstelling voor grotere mestopslag

(Vervolg)

Mestopslag	Maximale inhoud
<i>Zuid Holland (vervolg)</i>	
Korendijk	3.000 m ³ voor van elders aangevoerde mest binnen bouwperceel a) wijziging buiten bouwperceel 3.000 m ³
Vlist	500 m ³ vrijstelling collectieve opslag 2.500 m ³ buiten bebouwingsvlak
Maasland	geen uitspraak opgenomen
<i>Friesland</i>	
Ferwerderadeel	mestopslag is niet toegestaan
Achtkarspelen	vrij binnen bebouwingsvlak vrijstelling buiten bouwperceel tot opp. 750 m ² vrijstelling loonbedrijven binnen kavel tot opp. 750 m ² en 2.500 m ³ wijziging tot 2.500 m ³ b)
<i>Groningen</i>	
Veendam	binnen bebouwingsvlak opp. 750 m ² vrijstelling binnen bebouwingsvlak opp. 3.000 m ² vrijstelling buiten bebouwingsvlak opp. 750 m ² wijziging buiten bebouwingsvlak 3.000 m ²
Bedum	Max. 8 meter hoog binnen bebouwingsvlak geen inhoud weergegeven wijziging buiten bebouwingsvlak opp. 3.000 m ² c)
<i>Drenthe</i>	
Westerbork	binnen het bouwperceel vrijstelling buiten het bouwperceel max. 2.500 m ³ d) wijziging buiten het bouwperceel
Anloo e)	vrijstelling buiten het bebouwingsopp. 2.500 m ³ wijziging buiten bebouwingsopp. 2.500 m ³ f) nadere eisen
<i>Flevoland</i>	
Dronten	binnen bebouwingsvlak
Lelystad	?
<i>Overijssel</i>	
Zwartsluis	in principe in het bebouwingsopp alleen buiten bebouwingsopp onder voorwaarden aanlegvergunning >1.000 m ³ en hoogte > 1,50 wijziging max. 2.000 m ³ wijziging collectieve opslag 5.000 m ³

a) Het realiseren van mestilo's ten behoeve van elders aangevoerde mest dient in eerste instantie binnen de agrarische bouwstede mogelijk te worden gemaakt, mits het milieu-instrumentarium zich daar niet tegen verzet. De omvang van 3.000 m³ wordt voldoende geacht voor de realisering van mestopslag in de komende jaren. Indien ooit behoefte bestaat aan veel grotere mestopslag zal opnieuw een belangenafweging moeten plaatsvinden; b) Het bestemmingsplan maakte de opslag van grotere mestopslagen mogelijk (> 750 m² en 2.500 m³) door GS is hieraan goedkeuring onthouden; c) Aan deze maten heeft GS haar goedkeuring onthouden; d) Afhankelijk van de bestemming; e) Voor kleine overschrijdingen van het bebouwingsvlak kan een uitzondering worden gemaakt; f) Keuze voor vrijstelling of wijziging wordt bepaald door de bestemming.

(Vervolg)

Mestopslag	Maximale inhoud
<i>Overijssel (vervolg)</i>	
Genemuiden	in principe in het bebouwingsopp alleen buiten bebouwingsopp onder voorwaarden aanlegvergunning >1.000 m ³ en hoogte > 1,50 wijziging max. 2.000 m ³ wijziging collectieve opslag 5.000 m ³
<i>Gelderland</i>	
Wageningen-Oost	geen uitspraak
Wageningen Noord en West	geen uitspraak
Renkum	geen uitspraak
Buren	?
<i>Utrecht</i>	
Harmelen	Vrijstelling 1.000 m ³ mestopslag buiten bouwperceel is niet toegestaan.
Abcoude	?
Loenen a/d Vecht	?
<i>West Brabant</i>	
Woudrichem	alleen op de locaties die op de plankaart zijn aangeduid met 'mestopslag toegestaan' 1.000 m ³ vrijstelling andere locatie 1.000 m ³ wijziging andere locatie 1.000 m ³ wijziging collectieve mestopslag 5.000 m ³
Halsteren	binnen het bouwblok zonodig na vergroting van het bouwblok buiten het bouwblok onder voorwaarden
<i>Zuid Limburg</i>	
Gulpen en Wittem	geen uitspraak
Margraten	mestopslag is niet toegestaan
<i>Zeeland</i>	
Sas van Gent	Alleen binnen bouwpercelen met een aangegeven sub-bestemming g)
Kapelle	?

g) Er is een gedoogregeling voor de opslag van vaste mest op landbouwgronden.

Voorwaarden vrijstelling bouwen mestopslag buiten het bebouwingsvlak:

Vrijstelling voor het bouwen van mest opslag buiten het bebouwingsvlak kan worden verleend:

- mits de bedrijfseconomische noodzaak tot opslag van mest buiten het bouwvlak is aangetoond;
- mits het bebouwingsperceel te klein is voor realisatie van de opslag;
- mits uit milieuhygiënisch oogpunt realisatie op het bebouwingsvlak niet mogelijk is;
- mits is aangetoond dat de betreffende locatie noodzakelijk is in verband met doelmatige bedrijfsvoering;

- wanneer het perceel direct aansluit bij het bouwperceel;
- mits de situering in de directe nabijheid van een bouwperceel plaatsvindt;
- verkeerstechnische redenen aanwezig zijn, waarom er op een veldkavel gebouwd moet worden;
- mits het niet gaat om gebieden met de bestemming essen, beekdalen en dergelijke;
- mits het gaat om bijzondere gevallen;
- de grootte van het mestbassin gerelateerd is aan de behoefte van één bedrijf;
- mits geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de landschappelijke waarde van het gebied in verhouding tot de noodzaak om buiten het bebouwingsvlak c.q. de aanduiding gemengde lintbebouwing een mestsilos op te richten;
- mits dit uit visueel c.q. landschappelijk oogpunt aanvaardbaar is;
- mits er sprake is milieuhygiënische gronden (onvoldoende afstand ten opzichte van gevoelige objecten).

4.11 Neventak in bestemmingsplannen

Neventak	Te bebouwen oppervlak
<i>Noord Holland</i>	
Obdam	niet opgenomen
Harenkarspel	Maximaal 600 m ²
<i>Zuid Holland</i>	
Liesveld	neventak is beperkt toelaatbaar opp. is niet opgenomen a)
Korendijk	intensieve veehouderij wordt in de gemeente alleen als neventak toegestaan opp. niet opgenomen b)
Vlist	Neventak is toelaatbaar opp. Niet opgenomen
Maarland	intensieve veehouderij uitsluitend toegestaan als neventak
oppervlakte niet opgenomen	
<i>Friesland</i>	
Ferwerderadeel	?
Achtkarspelen	500 m ² tot 1.500 m ² c)
<i>Groningen</i>	
Veendam	2.000 m ² na vrijstelling max. 3.500 m ² d) vrijstelling 15%

a) Intensieve veehouderij wordt in Liesveld slechts beperkt toelaatbaar geacht als neventak en als hoofdbestanddeel van de bedrijfsvoering mits geen schade aan natuur, landschap en milieu wordt berokkend. Oppervlakte is niet opgenomen; b) Intensieve veehouderij wordt in de gemeente alleen als neventak toegestaan. Oppervlakte is niet opgenomen; c) Uitbreiding van bebouwing voor niet-grondgebonden agrarische activiteiten bij grondgebonden agrarisch bedrijf; d) Voor een bestaande neventak waarvan ten tijde van de ter inzagelegging van het ontwerp van dit plan de gestelde oppervlakte van 2.000 m² respectievelijk 3.500 m² en 400 m² wordt overschreden, de dan bestaande oppervlakte is toegestaan, inclusief de in verband met welzijnseisen voor dieren benodigde stalvloeroppervlak voor maximaal het aantal dieren dat ten tijde van de ter inzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan aanwezig was.

(Vervolg)

Neventak	Te bebouwen oppervlak
<i>Groningen (vervolg)</i>	
Bedum	500 m ² na vrijstelling max. 1.500 m ² e)
<i>Drenthe</i>	
Westerbork	300 - 500m ² f) vrijstelling met extra 500 m ² g) geen uitspraak opgenomen h)
<i>Aa en Hunze</i>	
<i>Flevoland</i>	
Dronten	opp?
Lelystad	max. 2.000 m ² i)
<i>Overijssel</i>	
Zwartsluis	geen uitspraak opgenomen
Genemuiden	geen uitspraak opgenomen
<i>Gelderland</i>	
Wageningen-Oost	niet van toepassing j)
Wageningen Noord en West	geen opp. aangegeven k)
Renkum	geen opp. aangegeven l)
Buren	Maximaal 500 m ² Vrijstelling tot 750 m ²
<i>Utrecht</i>	
Harmelen	500 m ² m) vrijstelling tot 2.240 m ² voor vleesvarkens en 1.050 m ² voor zeugen wijziging mogelijk n)
Abcoude	1.000 m ²
Loenen a/d Vecht	1.000 m ²
<i>West Brabant</i>	
Woudrichem	1.000 m ² vrijstelling zonder aangegeven oppervlakte

e) Neventak, mag eventueel. Vrijstelling met het oppervlak dat nodig is om aan de strengere dierwelzijnseisen te voldoen en mag alleen in verband met reële ontwikkelingsmogelijkheden tot 1.500 m² wanneer het geen volledige intensieve veehouderijbedrijven betreft, wanneer bestaande landschappelijke kenmerken niet worden verstoord, wanneer bestaande cultuurhistorische en landschappelijke waarden zoveel mogelijk worden behouden, de gebruiksmogelijkheden van aangrenzende gronden niet onevenredig worden aangetast. Voor deze zinsnede is echter door Gedeputeerde Staten haar goedkeuring onthouden; f) De mogelijkheden voor het opzetten van een (beperkte) neventak verschillen per zone, maar liggen tussen 300-500 m². In de meeste zones zijn hiervoor mogelijkheden; g) In 1 zone; h) In deze gemeente liggen geen concrete aanvragen voor neventakken. Tegen de mogelijkheid voor het oprichten van een neventak is door Milieudefensie bezwaar aangetekend. Door de provincie is dit bezwaar niet goedgekeurd; i) Waarbij de gezamenlijke bebouwing maximaal 2.500 m² mag zijn; j) In Wageningen-Oost is slechts ruimte voor grondgebonden agrarisch gebruik en worden geen uitspraken over intensieve varkenshouderij gedaan; k) Vrijwel alle in het gebied gevestigde melkveehouderijen hebben een neventak in de intensieve veehouderij. Verder geen uitspraken opgenomen; l) Neventak kan volgens gemeente-ambtenaar niet op grond van natuurbestemming en milieucirkels; m) Volgens een beleidsmedewerker van de gemeente staat dit binnen de gemeente ter discussie omdat dit een grote beperking oplegt; n) Mocht de grens van 500 m² niet meer realistisch zijn door bedrijfs-economische ontwikkelingen of nieuwe regelgeving op het gebied van dierwelzijn, dan kan B&W het bestemmingsplan wijzigen door gezamenlijke oppervlakte van gebouwen ten behoeve van intensieve veehouderij binnen elk bouwperceel te vergroten mits is aangetoond dat de wijziging noodzakelijk is voor een doelmatige ondergeschikte nevenactiviteit. Op basis van de mestwetgeving is een sterke uitbreiding van de intensieve veehouderij als neventak in de gemeente niet te verwachten.

(Vervolg)

Neventak	Te bebouwen oppervlak
<i>West Brabant (vervolg)</i>	
Halsteren	geen opp. Aangegeven o)
<i>Zuid Limburg</i>	
Margraten	geen uitspraak opgenomen
Gulpen en Wittem p)	geen uitspraak opgenomen
<i>Zeeland</i>	
Sas van Gent	1.000 m ²
Kapelle	500 m ²
	vrijstelling 1.600 m ²
Oostburg	

o) Over neventakken wordt geen uitspraak gedaan. Wel is vermeld dat in de agrarische hoofdstructuur van Halsteren in principe iedere omschakeling is toegestaan. Dit wordt geïnterpreteerd in de zin dat er mogelijkheden bestaan voor het oprichten van een neventak. In gedifferentieerde gebieden is omschakeling naar niet-grondgebonden agrarische bedrijfsvormen alleen toegestaan als de daarbij geformuleerde doelstellingen met betrekking tot openheid en aardkundig waardevol gerespecteerd worden en dit noodzakelijk is voor de continuïteit van het bedrijf; p) Het bestemmingsplan heeft hierover geen uitspraken. Volgens de gemeente-ambtenaar moet intensieve veehouderij in de gemeente een neventak blijven.

Vrijstelling kan worden verleend mits:

- geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het woonmilieu in de omgeving;
- wanneer bestaande landschappelijke kenmerken niet worden verstoord;
- wanneer bestaande cultuurhistorische en landschappelijke waarden zoveel mogelijk worden behouden;
- de gebruiksmogelijkheden van aangrenzende gronden niet onevenredig worden aangetast (voor deze zinsnede is echter door Gedeputeerde Staten haar goedkeuring onthouden);
- wordt gekeken naar infrastructurele consequenties;
- wordt gekeken naar de invloed van agrarische functies (met name stankhinder) op gevoelige functies in de omgeving zoals wonen en recreatie;
- geen onevenredige afbreuk wordt gedaan het leefmilieu in de omgeving;
- het nodig is om aan de strengere dierwelzijnseisen te voldoen;
- mits is aangetoond dat de wijziging noodzakelijk is voor een doelmatige ondergeschikte nevenactiviteit;
- wanneer het geen volledige intensieve veehouderijbedrijven betreft;
- mits aangetoond wordt dat er sprake blijft van een neventak;
- mits het niet plaatsvindt in gebieden met landschappelijke, natuur en recreatieve waarden;
- in gebieden met landschappelijke en natuurwaarden wordt de ontwikkeling van een nog niet bestaande neventak niet toegestaan.

4.12 Nieuwvestiging in bestemmingsplannen

Tabel 3.1 Gemeentelijk beleid ten aanzien van nieuwvestiging

Nieuwvestiging	Mag	Mag niet
<i>Noord Holland</i>		
Obdam		X
Harenkarspel		X
<i>Zuid Holland</i>		
Liesveld		X a)
Korendijk		X
Vlist	geen uitspraak opgenomen b)	
Maasland		X c)
<i>Friesland</i>		
Ferwerderadeel		? d)
Achtkarspelen e)		X
<i>Groningen</i>		
Veendam		X
Bedum		X f)
<i>Drenthe</i>		
Westerbork		X
Anloo	X g)	
<i>Flevoland</i>		
Dronten h)		X
Lelystad		X i)

a) Intensieve veehouderij is uitsluitend toegestaan als ondergeschikt onderdeel van de bedrijfsvoering. Dit is geïnterpreteerd in de zin dat nieuwvestiging met als hoofdtak intensieve veehouderij niet is toegestaan; b) Alle nieuwe activiteiten in de intensieve veehouderij zijn gebonden aan de mestproductie op het eigen bedrijf (niet meer dan 125 kg fosfaat per hectare). De noodzaak om in bestemmingsplannen regelingen op te nemen, is daardoor komen te vervallen; c) Intensieve veehouderij is uitsluitend toegestaan als neventak van de agrarische bedrijfsvoering. Er mag geen verzwaring van de milieubelasting plaatsvinden. Dit wordt geïnterpreteerd in de zin dat nieuwvestiging niet mag; d) Bestemming mag worden gewijzigd, maar alleen voor ten tijde van het totstandkomen van het plan reeds bestaande bedrijven; e) In Achtkarspelen is een zonering aangebracht waardoor onder meer de niet-grondgebonden agrarische bedrijven niet worden toegestaan binnen een zone van 200 meter ten opzichte van milieugevoelige bestemmingen (zoals woonbebouwing of natuurgebied). Aan deze zonering is echter door GS haar goedkeuring onthouden; f) In Bedum is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen ten behoeve van nieuwvestiging van agrarische bedrijven of verplaatsing. Hierbij is echter vermeldt dat deze wijzigingsbevoegdheid niet geldt voor volledige intensieve veehouderijbedrijven. GS heeft aan deze zinsnede haar goedkeuring onthouden; g) Het mag echter alleen in de gebieden aangewezen met agrarisch gebied 1, dit is slechts een klein gebied; h) Bestemming agrarisch gebied mag alleen grondgebonden gebruikt worden of voor een intensieve neventak; i) Intensieve veehouderij is in Flevoland alleen toegestaan in een bestaand intensieve veehouderij bedrijf of als toevoeging aan een grondgebonden agrarisch bedrijf.

Tabel 4.1 (vervolg)

Nieuwvestiging	Mag	Mag niet
<i>Overijssel</i>		
Zwartsluis	X j) wijziging van bestemming is mogelijk voor het vestigen van nieuwe op termijn volwaardige agrarische bedrijven (mag niet voor sommige gronden)	
Genemuiden		X
<i>Gelderland</i>		
Wageningen-Oost		X k)
Wageningen-Noord en West		X l)
Renkum		X m)
Buren		X n)
<i>Utrecht</i>		
Harmelen		X o)
Abcoude		X p)
Loenen a/d Vecht		X q)
<i>West Brabant</i>		
Woudrichem		X r)
Halsteren		X s)
<i>Zuid Limburg</i>		
Gulpen en Wittem		X t)
Margraten		X u)
<i>Zeeland</i>		
Sas van Gent		X
Kapelle		X

j) Mag incidenteel binnen randvoorwaarden: verdere opmerking is dat met betrekking tot dit punt in het plan geen reden meer is om onderscheid te maken tussen grondgebonden en niet grondgebonden bedrijven in verband met aangescherpte milieuregeling; k) Intensieve veehouderij speelt in dit gebied nauwelijks. Er is in het plangebied alleen ruimte voor grondgebonden agrarisch gebruik; l) Vanwege de hoge gronddruk is voor de vestiging van nieuwe bedrijven geen plaats; m) Het plan gaat in op 'agrarische bestemming' er wordt geen uitsplitsing gemaakt naar intensieve varkenshouderij. In het bestemmingsplangebied zitten maar 2 intensieve veehouderijbedrijven. Nieuwvestiging kan, aldus de gemeente-ambtenaar, waarschijnlijk niet in verband met stankcirkels; n) Nieuwvestiging mag op dit moment slechts in 1 gebied. Er is een voorbereidingsbesluit genomen, waarin wordt vermeld dat het nergens meer mag; o) Op basis van de mestwetgeving is nieuwvestiging van gespecialiseerde varkensbedrijven in de gemeente niet te verwachten; p) Nieuwe agrarische bouwblokken mogen alleen grondgebonden zijn. Wel mogen grondgebonden bedrijven doorgroeien naar intensieve veehouderij als hoofdtak na een planwijziging; q) Nieuwe agrarische bouwblokken mogen alleen grondgebonden zijn. Wel mogen grondgebonden bedrijven doorgroeien naar intensieve veehouderij als hoofdtak na een planwijziging; r) Op gronden aangewezen met de bestemming agrarische bedrijvigheid mag alleen intensieve veehouderij voorkomen op de percelen die als zodanig zijn aangeduid. Bovendien is bij de wijzigingsbepalingen opgenomen dat het bestemmingsplan niet mag worden gewijzigd ten behoeve van de vestiging van niet-grondgebonden agrarische bedrijvigheid. Dit wordt geïnterpreteerd in de zin, dat nieuwvestiging niet mag; s) Alleen grondgebonden bedrijven mogen zich vestigen; t) In Gulpen Wittem is bijna geen varkenshouderij en het bestemmingsplan vermeldt weinig over niet-grondgebonden agrarische activiteiten anders dan dat omschakeling van een grondgebonden agrarisch bedrijf naar een niet-grondgebonden agrarisch bedrijf niet mag plaatsvinden; u) Nieuwvestiging mag in het plan alleen bij verplaatsing in het kader van de ruilverkaveling. Dit valt in dit rapport onder hervestiging.

4.13 Toekomstverwachtingen (enquête-uitspraken)

Tabel 4.2 Aantal aanwezige fokvarkens en vleesvarkens en de verwachte groei per gebied

	Aantallen fokvarkens			Aantallen vleesvarkens		
	aanwezig	verwachting	groei %	aanwezig	verwachting	groei %
Groningen	13.812	3.640	26	75.536	8.800	12
Friesland/Kop v. Overijssel	41.365	4.571	11	152.590	25.503	17
Drenthe/Ov. Overijssel	48.639	3.064	6	237.819	55.087	23
Flevoland	4.445	222	5	41.118	3.100	8
Utrecht/West-Gelderland	56.655	5.216	9	247.067	65.274	26
Noord-Holland	5.750	1.573	27	17.896	10.290	57
Zuid-Holland	9.228	1.200	13	160.871	9.320	6
Zeeland/West-Brabant	34.168	3.432	10	142.723	17.424	12
Zuid-Limburg	7.869	830	11	25.442	1.850	8
Totaal	222.226	23.749	12	1.101.972	196.648	18

Tabel 4.3 Belemmering voor uitbreiding van het bedrijf naar type plan per gebied

	Totaal aantal bedr. met fokvarkens of vleesvarkens	Percentage met uitbrei- dingsbelem.	Percentage belemmering door		
			streek- plan	bestem- mingspl.	EHS a)
Groningen	226	36	7	19	10
Friesland/Kop v. Overijssel	742	30	7	15	8
Drenthe/Ov. Overijssel	809	28	12	5	11
Flevoland	176	26	9	12	5
Utrecht/West-Gelderland	1.176	26	3	21	2
Noord-Holland	99	63	-	63	-
Zuid-Holland	827	14	3	8	3
Zeeland/West-Brabant	368	65	21	44	-
Zuid-Limburg	81	69	5	56	8
Totaal	4.504	30	7	18	5

a) Inclusief hinder stankcirkels (1% belemmering).

Tabel 4.4 Aantal stoppende bedrijven naar leeftijd en grootte varkensstapel per gebied

	Totaal aant. bedr. met fokvarkens of vleesvarkens	Aantal bedrijfshoofden <50 jaar			to- taal	Percentage dat stopt
		ouder >50 jr.	<100 fokz.	<250 vleesv.		
Groningen	226	26	-	-	26	12%
Friesland/Kop van Overijssel	742	148	32	42	222	30%
Drenthe/Ov. Overijssel	809	118	18	27	163	20%
Flevoland	176	38	-	-	38	22%
Utrecht/West-Gelderland	1.176	99	-	68	167	14%
Noord-Holland	99	2	-	-	2	2%
Zuid-Holland	827	195	154	99	448	54%
Zeeland/West-Brabant	368	63	-	42	105	29%
Zuid-Limburg	81	10	-	-	10	12%
Totaal	4.504	699	204	278	1.181	26%

5. Gesloten bedrijven

Tabel 5.1 Door de niet-gesloten bedrijven in niet-concentratiegebieden gekochte varkens

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zee land	Zuid- Limburg	Totaal
Aankoop varkens (%)	178.838	431.344	675.731	87.806	577.860	25.711	359.828	354.617	35.102	2.756.924
Waarvan										
Fokbiggen		0	0						1	0
Fokberen	0		0	0	0	0	0	0	0	0
Fokzeugen	2	2	1	1	2	4	1	1	1	2
Vleesbiggen	98	98	99	99	98	96	99	99	98	98

Tabel 5.2 Leveranciers van de door de niet-gesloten bedrijven in niet-concentratiegebieden gekochte fokvarkens

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zee land	Zuid- Limburg	Totaal
Aankoop fokvar- kens (%)	3.613	8.743	8.994	1.028	12.558	1.070	4.533	3.162	662	44.362
Waarvan										
Collega's	11	26	11		10		19	49		17
Veehandelaren						39		11		2
Stamboek	13	5	37	79	15	12	8	5	63	18
w.v. contract							8			1
Fokorganisaties	76	69	52	21	75	33	27	35	37	59
w.v. contract	13				13					5
Importen						16				0
Overigen							46			4

Tabel 5.3 Leveranciers van de door de niet-gesloten bedrijven in niet-concentratiegebieden gekochte vleesbiggen

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zee land	Zuid- Limburg	Totaal
Aankoop vleesbig- gen (%)	175.222	422.691	666.726	86.774	595.303	24.642	355.295	351.453	34.440	2.712.546
Waarvan										
Collega's	25	11	5	6	19	70	21	54	42	21
W.v. contract	9		3		9					3
Veehandelaren	36	81	37	72	65	30	69	36	42	54
W.v. contract		16	5		1		3	4		5
Stamboek			6							1
w.v. contract			6							1
Fokorganisaties	26	4	38	22	13		7		16	17
w.v. contract		3	2							1
Onbekend							2			0
W.v. Contract							2			0
Overigen	13	4	14		3			10		7
W.v. contract			13							3

Tabel 5.4 Herkomstgebieden van de door de niet-gesloten bedrijven in de niet-concentratiegebieden gekochte fokvarkens

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zee land	Zuid- Limburg	Totaal
Aankoop fokvar- kens (%)	3.613	8.743	8.994	1.028	12.558	1.070	4.533	3.162	662	44.362
Waarvan uit										
Groningen	80	11	3							10
Friesland	13	28	20	52						12
Drenthe	5	21	65	9			14			19
Flevoland					5					1
Utrecht/Gelderland			8		45		62	8		19
Noord-Holland					5	29	23			4
Zuid-Holland						7	1			0
Zeeland/Brabant					9			29		5
Zuid-Limburg									68	1
Concentratie Geb. Import	2	17	4	39	36	12		52	32	22
		23				52		11		7

Tabel 5.5 *Herkomstgebieden van de door de niet-gesloten bedrijven in de niet-concentratiegebieden gekochte vleesbiggen*

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zee land	Zuid- Limburg	Totaal
Aankoop vleesbig- gen (%)	175.222	422.691	666.726	86.774	595.303	24.642	355.295	351.453	34.440	2.712.546
Waarvan uit										
Groningen	43	3	10	9						6
Friesland	41	24	6	46						6
Drenthe	2	46	77							28
Flevoland				15						0
Utrecht/Gelderland	3	6			58	8	8	0		15
Noord-Holland	11	18				87				5
Zuid-Holland					1	5	58			8
Zeeland/Brabant					6		10	58		10
Zuid-Limburg									41	1
Concentratiegebieden		3	7	30	35		24	42	55	20
Import									4	0

Tabel 5.6 *Vervoersafstand van de door de niet-gesloten bedrijven in de niet-concentratiegebieden gekochte fokvarkens*

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zee land	Zuid- Limburg	Totaal
Aankoop fokvar- kens (%)	3.613	8.743	8.994	1.028	12.558	1.070	4.533	3.162	662	44.362
Waarvan over										
1-9 km	26	3	17		17					10
10 - 24 km	18	6	11		8	4		33	43	11
25 - 49 km	22	36	27	84	20	29		33	19	25
50 km en meer	34	32	45	16	55	24	43	23	38	42
Onbekend		23				43	57	11		12

Tabel 5.7 *Vervoersafstand van de door de niet-gesloten bedrijven in de niet-concentratiegebieden gekochte vleesbiggen*

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zee land	Zuid- Limburg	Totaal
Aankoop vleesbig- gen (%)	175.222	422.691	666.726	86.774	595.303	24.642	355.295	351.453	34.440	2.712.546
Waarvan over										
1-9 km	22	18		15	22	28	11	4		13
10-24 km	19	13	35	11	28	41	14	17	80	25
25 - 49 km	18		22	17	30		30	34	9	22
50 km en meer	41	60	43	42	17	31	36	44	11	37
Onbekend		9		15	3		9	1		3

Tabel 5.8 Vervoerder van de door de niet-gesloten bedrijven in de niet-concentratiegebieden gekochte fokvarkens

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zee land	Zuid- Limburg	Totaal
Aankoop fokvar- kens (%)	3.613	8.743	8.994	1.028	12.558	1.070	4.533	3.162	662	44.362
Waarvan wie										
Zelf			4							1
Collega	22	26	48	78	22	8	65	58	63	37
Transportbedrijven	66	51	29	21	78	59	20	27	37	49
Veehandel	4	23	11	1		33	15	11		10
Overig	8		8					4		3

Tabel 5.9 Vervoerder van de door de niet-gesloten bedrijven in de niet-concentratiegebieden gekochte vleesbiggen

	Gro- ningen	Fries- land	Drenthe	Flevo- land	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zee land	Zuid- Limburg	Totaal
Aankoop vleesbiggen (%)	175.222	422.691	666.726	86.774	595.303	24.642	355.295	351.453	34.440	2.712.546
Waarvan wie										
Zelf	13		5		1	28	6	39		8
Collega	7				4		12			3
Transportbedrijven	34	34	68	30	14		15	35	13	35
Veehandel	46	66	27	70	78	72	67	26	71	53
Overig					3				16	1

Literatuur

Het Rijk

Het Natuurbeleidsplan; regeringsbeslissing; Tweede Kamer, vergaderjaar 1989-1990, 21 149 nrs. 2-3.

Provincie Fryslan, Streekplan provincie Fryslan van 1994.

Provincie Fryslan, Partiele Herziening Streekplan Friesland 1994; naar aanleiding van ROM Plan van Aanpak Zuid-Oost Friesland; Provinciale Staten Fryslan juli 1998.

Provincie Fryslan, Streekplanuitwerking Blauwe Zone, Provinciale Staten van Friesland, 4 oktober 1995.

Provincie Fryslan, Handleiding gemeentelijke plannen. Ontwerp januari 2000. Provinsje Fryslan.

Provincie Groningen, Streekplan Provincie Groningen 1994. Provinciale staten van Groningen 14 december 1994.

Provincie Groningen, Partiele herziening streekplan t.a.v. intensieve veehouderij. Provinciale Staten van Groningen, 16 december 1998.

Provincie Groningen, Omgevingsplan Regio Groningen. Provinciale Staten van Groningen, 16 december 1998.

Provincie Groningen, De kaarten op tafel. kies voor de toekomst van Groningen. Provincie Groningen, oktober 1999.

Provincie Groningen, Nota Uitwerking Ecologische Hoofdstructuur Groningen, Provinciale Staten van Groningen, 17 februari 1993.

Provincie Groningen, Regiovisie Groningen-Assen 2030, van visie naar uitwerking; Stuurgroep Regio Groningen-Assen 2030, juni 1999.

Provincie Drenthe, Provinciaal omgevingsplan Drenthe. Provinciale Staten van Drenthe 16 december 1998

Provincie Flevoland, Streekplan Flevoland 1993. Vastgesteld bij besluit van de provinciale staten van Flevoland van 4 maart 1993.

Provincie Overijssel, Streekplan Twente van 12 december 1990, met daarin verwerkt de sindsdien, tot en met september 1997, vastgestelde partiele herzieningen en uitwerkingen van het streekplan. Provinciale Staten van Overijssel 12 december 1990

Provincie Overijssel, Partiele herziening van het streekplan Twente 1990 en van het streekplan West-Overijssel. Provinciale Staten van Overijssel, nummer 46 van 20 oktober 1999.

Provincie Overijssel, Streekplan West-Overijssel. december 1993.

Provincie Overijssel, Partiele herziening Streekplan West-Overijssel 1993. noordwest-overijssel. Provinciale Staten van Overijssel. nr. 43 van 18 december 1996.

Provincie Overijssel, Streekplan Overijssel 2000+ Voorontwerp. Provincie Overijssel

Provincie Gelderland, Streekplan Gelderland. Stimulans voor ontwikkeling, ruimte voor kwaliteit en zorg voor omgeving; Provinciale Staten van Gelderland 25 september 1996

Provincie Utrecht, Streekplan Provincie Utrecht 1994. Vastgesteld bij besluit van Provinciale Staten van Utrecht op 1 juli 1994, Provincie Utrecht, Utrecht

Provincie Noord-Holland, Streekplan Noord Holland Noord. Perspectieven voor een duurzame ontwikkeling, 12 september 1994.

Provincie Noord-Holland, Streekplan Waterland. Provinciale Staten van Noord-Holland, 10 september 1991.

Provincie Noord-Holland, Streekplan Kennemerland. Partiele herziening streekplan ANZKG voor IJmond en Zuid Kennemerland, Vastgesteld december 1998.

Provincie Noord-Holland, Streekplan Gooi en Vechtstreek. vastgesteld oktober 1998.

Provincie Noord-Holland, Streekplan Noord- Holland- Zuid. herziening grondgebied Amsterdam, 2e wegontsluiting IJburg, Uitwerking natuurbouw aan de Waterlandse kust; streekplanaanpassingen voortkomend uit het Gemeentelijk Structuurplan Amsterdam, Structuurplanuitwerking IJburg en ROM-IJmeer, Provinciale Staten van Noord-Holland, 9 september 1996.

Provincie Zuid-Holland, Ontwerp Streekplan Zuid-Holland Zuid. Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, 14 juli 1998.

Provincie Zuid-Holland, Herziening Streekplan Zuid-Holland Zuid. nota van wijziging, wijzigingen in het ontwerp Streekplan naar aanleiding van de zienswijzen alsmede ambts-halve wijzigingen bij vaststelling van het streekplan op 26 maart 1999; Provinciale Staten van Zuid Holland 26 maart 1999 (het ontwerp streekplan Zuid Holland Zuid en de herziening hierop vormen samen het nieuw vastgestelde streekplan van 26 maart 1999).

Provincie Zuid-Holland, Streekplan Zuid Holland Oost. Provinciale Staten van Zuid-Holland, 31 maart 1995.

Provincie Zuid-Holland, Streekplan Zuid Holland West. Provinciale Staten van Zuid-Holland, januari 1997.

Provincie Zuid-Holland, Streekplan Rijnmond. Interim beleidsnota 1996: Provinciale Staten van Zuid-Holland, juni 1996.

Provincie Zuid-Holland, Streekplan voor het Gooi- en de Vechtstreek: beschrijving van de meest gewenste ontwikkeling in hoofdlijnen, Haarlem, provinciaal bestuur van Noord Holland, oktober 1998.

Provincie Zeeland, Streekplan Zeeland; Provinciale Staten van Zeeland, 12 september 1997.

Provincie Zeeland, Vastgesteld door Provinciale Staten van Zeeland 12 september 1997.

Provincie Zeeland, Vestigingsbeleid intensieve veehouderij. herziening van het streekplan Zeeland.

Provincie Zeeland, Vastgesteld door Provinciale Staten van Zeeland, 13 november 1998.

Provincie Noord-Brabant, Streekplan Noord Brabant. Provinciale Staten van Noord-Brabant, juli 1992.

Provincie Noord-Brabant, Partiele herziening van het streekplan Noord-Brabant. ruimtelijke kwaliteit in Brabant. Op weg naar een nieuw Streekplan. Provinciale Staten van Noord-Brabant, 13 februari 1998.

Provincie Noord-Brabant, Brabant contrastrijk. ruimtelijke visie op de toekomst van Brabant, debatstuk, Provincie Noord-Brabant, december 1999.

Provincie Noord-Brabant, Reconstructie zandgronden Noord-Brabant. Hoofdlijnen Provinciale Uitgangspunten, oktober 1999, bestuurlijk platform Reconstructie.

Provincie Limburg, Streekplan Zuid Limburg. Algehele Herziening. Provinciale Staten van Limburg, 19 februari 1987.

Provincie Limburg, Streekplan Noord- en Midden-Limburg. Algehele Herziening, Provinciale Staten van Limburg, 16 december 1994.

Provincie Limburg, Nota Natuur en Landschapsbeheer 2000-2010. Provinciale Staten van Limburg, 5 februari 1999.